

(३) महाराष्ट्राचा भूगोल

- १०) महाराष्ट्रातील जमिनीचे प्रकार
- ११) प्रमुख पिके - शेती
- १२) शहरे आणि नागरीकरण
- १३) आर्थिक भूगोल - खनिजे आणि ऊर्जा संसाधने, वाहतूक आणि पर्यटन
- १४) उद्योग
- १५) राजकीय भूगोल - लोकसंख्या, भाषा, जमाती आणि वंश, स्थाने आणि सीमा

१०) महाराष्ट्रातील जमिनीचे प्रकार

- १) वेदर्द लॅटराइटमध्ये मुख्यतः समाविष्ट आहे:
 - १) अॅल्युमिना, लोह, मॅंगनीज आणि टायटॅनियम
 - २) अॅल्युमिना, चुनखडी, मॅंगनीज आणि लोह
 - ३) अल्कली, चुना, मॅंगेशियम आणि टायटॅनियम
 - ४) अॅल्युमिना, लोह आणि चुना
- 1) Weathered laterite mostly contains :
 - 1) alumina, iron, manganeses and titanium
 - 2) alumina, limestone, manganese and iron
 - 3) alkalies, lime, magnesium and titanium
 - 4) alumina, iron and lime
- २) जमिनीच्या विविध वापरांचा समावेश आहे, जेथे वृक्षाच्छादित प्रजाती वनौषधी पिकांसह एकाच वेळी किंवा वेळेच्या क्रमाने वाढतात.
 - १) सामाजिक वनीकरण
 - २) वुडी वनीकरण
 - ३) कृषी वनीकरण
 - ४) घनदाट वनीकरण
- 2) includes a variety of land uses, where woody species are grown in combination with herbaceous crops, either at the same time or in time sequence.
 - 1) Social forestry
 - 2) Woody forestry
 - 3) Agroforestry
 - 4) Dense forestry
- ३) भारतात एकूण २० कृषी-परिस्थितिकी विभाग तयार केलेले आहेत. त्यापैकी सहा कृषी-परिस्थिकी विभाग महाराष्ट्रात येतात, तर महाराष्ट्रातील कोणत्या भागाचा समावेश 'अॅग्रो-इकोरिजन नं. १९' मध्ये होतो?
 - अ) कोकणातील तांबड्या व जांभ्या मृदेचा भाग
 - ब) चंद्रपूर व गडचिरोली जिल्ह्यातील तांबूस मृदेचा भाग
 - क) गडचिरोली जिल्ह्याचा पूर्व भाग
 - ड) धुळे, नंदुरबार, जळगाव जिल्हे व अमरावतीचा जिल्ह्याचा धारणी तालुका

पर्यायी उत्तरे :

 - १) फक्त अ
 - २) अ आणि ब
 - ३) अ, ब आणि क
 - ४) अ, ब, क आणि ड

3) A total 20 Agro-ecological Divisions have been created in India. Out of them, six Agro-ecological Divisions are located in Maharashtra, so which part of Maharashtra is included in 'Agro-eco Region No. 19' ?

- Red and laterite soil part of Konkan
- Red soil part in Chandrapur and Gadchiroli districts
- East part of Gadchiroli district
- Dhule, Nandurbar, Jalgaon districts and Amravati district's Dharni Taluka

Answer options :

- 1) Only a 2) a and b 3) a, b and c 4) a, b, c and d

४) स्ट्रॅप फूटिंगच्या डिझाईनसाठी, खालीलपैकी कोणते गृहितक केले जात नाही ?

- मातीचा दाब रेषीयरित्या बदलतो. २) पट्टा उत्तम प्रकारे कडक आहे.
- पट्टा वजनहीन असतो. ४) आतील पाया मध्यवर्ती भारित आहे.

4) For the design of strap footing, which of the following assumptions is not made ?

- The soil pressure varies linearly. 2) The strap is perfectly rigid.
- The strap is weightless. 4) The interior footing is centrally loaded.

५) सच्छिद्रता ($n\%$), हवेचे प्रमाण ($a_c\%$) आणि टक्केवारी वायु शून्यता ($na\%$) यांच्यातील संबंध द्वारे दिलेला आहे.

- $n = n_a a_c$ २) $a_c = n n_a$ ३) $n_a = n.ac$ ४) $a_c = n-n_a$

5) The relationship between porosity ($n\%$), air content ($a_c\%$) and percentage air voids ($na\%$) is given by

- $n = n_a a_c$ 2) $a_c = n n_a$ 3) $n_a = n.ac$ 4) $a_c = n-n_a$

६) जमीन वापराचे नियोजन वर जास्त भर देते.

- औद्योगिक व्यावसायिक क्षेत्रे २) निवासी क्षेत्रे
- जंगल, पीक आणि दलदलीची जमीन ४) पायाभूत क्षेत्र

6) Land use planning primarity deals with :

- Industrial commercial areas 2) Residential areas
- Forest, crop and swamp land 4) Infrastructural areas

७) जमिनीची धूप रोखण्यासाठी भारतात खालीलपैकी कोणत्या कृषी पद्धतींचा वापर केला जातो ?

- पाऊस पडणे घुसखोरी, बाष्पीभवन उपाय
- क्रॉप रोटेशन, समोच्च आच्छादन शेती आणि वनीकरण
- रन ऑफ रिडक्शन, ट्रेचिंग, कंटूर बंडिंग उपाय
- कंटूर बंडिंग, टेरेसिंग, मुल्ला बंडिंग

7) Which of the following agronomic practices in India is being used to prevent land erosion ?

- Rain fall Infiltration, evapotranspiration measure
- Crop rotation, contour-cover farming, and afforestation
- Run off reduction, trenching, contour bunding measures
- Contour bunding, Terracing, mullah bunding

- ८) हिमालयातून वाहात येणारे जलप्रवाह पायथ्यालगतच्या प्रदेशात दगड, गोटे, वाळू यांचे संचयन करतात, त्यामुळे पायथ्याशी गाळाचे पंखे तयार होतात त्यांना म्हणतात.
१) तराई २) भाबर ३) भांगर ४) खादर
- 8) Water flows from the Himalayas deposit pebbles, rocks and sand at the foot hills and forms alluvial fans which is called
1) Tarai 2) Bhabar 3) Bhangar 4) Khadar

११) प्रमुख पिके - शेती

- १) भारतात धवल क्रांतीला सुरुवात सालापासून करण्यात आली.
१) १९७१ २) १९७२ ३) १९७३ ४) १९७४
- 1) White revolution started in India from year.
1) 1971 2) 1972 3) 1973 4) 1974
- २) महाराष्ट्रात विविध प्रकारची फळे पिकविण्यात जिल्ह्यांचा पहिला क्रमांक आहे.
१) अहमदनगर २) पुणे ३) सोलापूर ४) औरंगाबाद
- 2) district ranks first in Maharashtra in growing a variety of fruits.
1) Ahamadnagar 2) Pune 3) Solapur 4) Aurangaba
- ३) जगातील पहिली लागवड केलेली पिके आहेत
१) गहू आणि तांदूळ २) गहू आणि बार्ली ३) गहू आणि मका ४) गहू आणि ज्वारी
- 3) The first cultivated crops in the world are
1) Wheat and Rice 2) Wheat and Barley 3) Wheat and Maize 4) Wheat and Sorghum
- ४) २०२०-२१ मध्ये महाराष्ट्र राज्यात त्यांच्या लागवडीखालील क्षेत्राच्या उतरत्या क्रमाने पिकांचा योग्य क्रम काय असेल ?
१) सोयाबीन, कापूस, भात, ज्वारी २) कापूस, सोयाबीन, भात, ज्वारी
३) कापूस, सोयाबीन, ज्वारी, धान ४) भात, कापूस, सोयाबीन, ज्वारी
- 4) What would be the correct sequence of crops in the descending order of their area under cultivation in Maharashtra State in 2020—21 ?
1) Soybean, Cotton, Paddy, Jowar 2) Cotton, Soybean, Paddy, Jowar
3) Cotton, Soybean, Jowar, Paddy 4) Paddy, Cotton, Soybean, Jowar
- ५) महाराष्ट्राच्या २०२२-२३ च्या आर्थिक सर्वेक्षणानुसार, २०२१-२२ मध्ये खालीलपैकी कोणत्या तेलबियांचे सर्वाधिक उत्पादन झाले होते ?
१) सोयाबीन २) नायजर (काळी बुरशी) बियाणे
३) भुईमूग ४) सूर्यफूल
- 5) According to the Economic Survey of Maharashtra 2022-23, which of the following oilseeds had the highest production in Maharashtra in the year 2021-22?
1) Soyabean 2) Niger seed 3) Groundnut 4) Sunflower

- ६) खालीलपैकी कोणत्या पिकामध्ये जमिनीच्या खालच्या थरातील ओलावा पकडण्याची उपजत गुणवत्ता असते आणि ते ओलावा तणाव (दुष्काळ) सहनशील असतात आणि पावसाच्या वातावरणात चांगले बसतात ?
अ) तृणधान्ये ब) कडधान्ये क) तेल बिया ड) फायबर पिके

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त अ २) फक्त ब ३) ब आणि ड फक्त ४) क आणि ड फक्त

- 6) Which of the following crops have an inherent quality to trap the moisture from lower strata of the soil and they are considerably moisture stress (drought) tolerant and fits well in rainfed environment ?

- a) Cereals b) Pulses c) Oil seeds d) Fibre crops

Answer options :

- 1) a only 2) b only 3) b and d only 4) c and d only

- ७) खालील दोन विधाने दिली आहेत त्यापैकी (A) हे प्रतिपादन असून (R) हे त्याचे कारण आहे. दिलेल्या पर्यायातून बरोबर उत्तर निवडा.

A) कापूस हा वजन न घटणारा शुद्ध कच्चा माल आहे, शिवाय हलका व टिकाऊ आहे.

R) सुती कापड उद्योगाचे स्थानिकीकरण कापूस उत्पादक प्रदेश किंवा बाजारपेठ या ठिकाणी होते.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (A) आणि (R) दोन्ही बरोबर आहेत आणि (R) हे (A) कचे खरे स्पष्टीकरण आहे
२) (A) आणि (R) दोन्ही बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे खरे स्पष्टीकरण नाही.
३) (A) हे बरोबर आहे पण (R) हे चूक आहे.
४) (A) हे चूक आहे पण (R) हे बरोबर आहे

- 7) Given below are two statements one labeled as Assertion (A) and other labeled as Reason (R). Select correct answer from the options given below.

A) Cotton is not a weight lossing pure raw material, besides is light in weight and durable.

R) The localization of the cotton textile is found either in cotton producing region or near market.

Answer Options :

- 1) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A)
2) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A)
3) (A) is true but (R) is false
4) (A) is false but (R) is true

- ८) बाजरीबाबत खालीलपैकी कोणते विधान सत्य नाही ?

- १) अनेक देशांमध्ये त्याची लागवड कमी होत आहे
२) त्यांच्याकडे हवामान बदल आणि अन्नसुरक्षेला तोंड देण्याची क्षमता आहे
३) त्यांच्या सेवनाने कर्करोग बरा होण्यास मदत होते
४) ते कमी इनपुटमध्ये वाढवता येतात

- 8) Which of the following statements regarding millet is not **true** ?

- 1) Its cultivation is declining in many countries
2) They have potential to address climate change and food security
3) Their consumption helps in curing cancer
4) They can be grown with fewer inputs

- ९) भारतातील कोणत्या भागात स्थलांतरित शेती केली जाते ?
१) पूर्व हिमालय क्षेत्र
२) पश्चिम हिमालय क्षेत्र
३) खालच्या गंगेचे समतल
४) पश्चिम पठार आणि डोंगराळ प्रदेश
- 9) In which part of India shifting cultivation is practiced ?
1) Eastern Himalayan zone
2) Western Himalayan zone
3) Lower gangetic plane
4) Western Plateau and hill region

१०) योग्य जोड्या लावा.

क्रांती

- अ) हरित क्रांती
ब) पीत क्रांती
क) तंतू क्रांती
ड) सुवर्ण तंतू क्रांती

वैशिष्ट्ये

- I) ताग
II) कापूस
III) तेलबिया
IV) अन्नधान्य पीक

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
१)	IV	III	II	I
२)	I	II	III	IV
३)	II	IV	III	I
४)	III	I	IV	II

10) Make the correct pairs.

Revolution

- A) Green Revolution
B) Yellow Revolution
C) Fibrous Revolution
D) Golden thread revolution

Features

- I) Jute
II) Cotton
III) Oilseeds
IV) Food grain crop

Answer options :

	A	B	C	D
1)	IV	III	II	I
2)	I	II	III	IV
3)	II	IV	III	I
4)	III	I	IV	II

११) पंजाबच्या शेतकऱ्यांनी कृषी-वनकुरण पद्धती अंतर्गत प्राधान्य दिलेली वृक्ष प्रजाती आहे.

- १) पॉप्युलस
२) आर्टोकार्पस
३) काजू
४) आंबा

11) The tree species preferred by farmers of Punjab under agri-silviculture system is

- 1) Populus
2) Artocarpus
3) Cashew
4) Mango

१२) अभियांत्रिकी शेती आणि कव्हर क्रॉपिंगमध्येचा समावेश होतो.

- १) क्रॉप रोटेशन कंटूर फार्मिंग आणि कव्हर क्रॉपिंग
२) पाणी घुसखोरी, पाणी साचण्याचे उपाय.
३) कंटूर बंडिंग, कॉन्टूर ट्रेव्हिंग आणि टेरेसिंग
४) पर्जन्यवृष्टी बंद, वनीकरण

- 12) List out the engineering farming and cover cropping
1) Crop rotation contour farming and cover cropping
2) Water infiltrarison, water logging measures.
3) Contour bunding, contour trenching, and terracing
4) Rainfall-run off, afforestation
- १३) गल्ली क्रॉपिंग आहे:
a) सरी(हेजरो) आंतरपीक म्हणूनही ओळखले जाते
b) झपाट्याने वाढणारी, शक्यतो एन-फिक्सिंग झाडे किंवा झुडूपे राखून ठेवणे
c) फक्त उष्णकटिबंधीय प्रदेशात सराव केला जातो
वरीलपैकी कोणते/योग्य आहेत ?
१) फक्त (a) २) जपश्र (b) ३) फक्त (c) ४) फक्त (a) आणि (b)
- 13) Alley cropping is:
a) also known as hedgerow intercropping
b) retaining fast-growing, preferably N-fixing trees or shrubs
c) practiced only in tropical regions
Which of the above is/are correct ?
1) Only (a) 2) Only (b) 3) Only (c) 4) Only (a) and (b)
- १४) शेती अंतर्गत, ओलावा उपलब्धता पिकांना पुरेशी आहे.
१) कोरडवाहू शेती २) कोरडवाहू शेती ३) पावसावर आधारित शेती ४) अर्ध-शुष्क शेती
- 14) Under farming, moisture availability is enough to the crops.
1) dryland farming 2) dry farming 3) rainfed farming 4) semi-arid
- १५) खालीलपैकी कोणती क्रिया कृषी व्यवस्थेची पुनर्रचना करू शकते आणि हवामान बदलामध्ये अन्न सुरक्षा सुनिश्चित करू शकते ?
१) ग्लोबल शोषक प्रणाली २) हवामान स्मार्ट शेती
३) IPCC ४) वरील सर्व
- 15) Which of the following action can reorient the agricultural system and ensure food security in climate change ?
1) Global absorbing system 2) Climate smart agriculture
3) IPCC 4) All of the above
- १६) शेतात वापरल्या जाणाऱ्या पीक पद्धती आणि शेती संसाधने, इतर शेती उपक्रम आणि त्यांची रचना ठरवणारे उपलब्ध तंत्रज्ञान यांच्याशी त्यांचा संवाद दर्शवतो.
१) शेती पद्धती २) शेती उद्योग ३) मिश्र शेती ४) पीक पद्धती
- 16)represents cropping patterns used on a farm and their interaction with farm resources, other farm enterprises and available technology which determine their make up.
1) Farming system 2) Farm enterprises 3) Mixed farming 4) Cropping system

- १७) प्रचलित कृषी-हवामान आणि सामाजिक-आर्थिक परिस्थितीनुसार प्रदेश किंवा परिसरात विविध पिके ज्या क्रमाने घेतली जातात त्याला असे म्हणतात.
- १) पीक पद्धती
३) शेती पद्धत
- २) पीक पद्धती
४) शाश्वत शेती
- 17) The sequence in which various crops are grown in a region or a locality in accordance with prevailing agro-climatic and socio-economic conditions is known as
- 1) Cropping system
3) Farming system
- 2) Cropping pattern
4) Sustainable agriculture
- १८) आंधळी मशागत म्हणजे जमिनीची मशागत
- १) पीक पेरल्यानंतर किंवा लागवड केल्यानंतर; एकतर पीक वनस्पतींच्या उदयापूर्वीच्या टप्प्यावर किंवा ते वाढीच्या सुरुवातीच्या टप्प्यात असताना
२) पीक पेरण्यापूर्वी किंवा लागवड करण्यापूर्वी
३) एकाच वेळी पीक पेरताना किंवा लागवड करताना
४) वरीलपैकी काहीही नाही
- 18) Blind tillage refers to the tillage of the soil
- 1) After seeding or planting the crop; either at pre-emergence stage of crop plants or while they are in early stages of growth
2) Before seeding or planting the crop
3) Simultaneously at seeding or planting the crop
4) None of the above
- १९) स्पेस आणि टाइम या दोन्ही ठिकाणी होणाऱ्या पूरक परस्परसंवादाचा संदर्भ देते.
- १) रिले क्रॉपिंग
२) अनुक्रम क्रॉपिंग
३) अॅनिमेशन
४) अॅनिडेशन
- 19) refers to complementary interaction which occurs both in space and time.
- 1) Relay cropping
2) Sequence cropping
3) Animation
4) Annidation
- २०) कृषी क्षेत्रासमोरील हवामान बदलाची गंभीर आव्हाने आहेत
- १) समुद्र पातळी वाढणे
२) दुष्काळ
३) उज, उत्सर्जन
४) दोन्ही (१) आणि (२)
- 20) Severe climate change challenges to the Agricultural sector are
- 1) Rising sea level
2) Droughts
3) CO₂ emission
4) Both (1) and (2)
- २१) झुमिंग लागवडीमध्ये -
- a) जमीन फिरवली जाते पण पीक ठरलेले
c) त्यामुळे मातीची धूप होते
वरीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे/आहेत?
- १) फक्त a
२) a आणि b फक्त
३) a, b आणि c फक्त
४) a, b, c आणि d
- 21) In Jhumming cultivation -
- a) Land is rotated but crop is fixed
c) It causes soil erosion
- b) Same crop is grown year after year
d) Soil productivity is lost
- Which of the above statement/s is/are correct ?
- 1) a only
2) a and b only
3) a, b and c only
4) a, b, c and d

- २२) गुजरात आणि राजस्थान राज्यांमध्ये आढळणारी गुरांची जात ज्याला सवाई चाल असे म्हणतात:
१) कांकरेज २) गिर ३) राठी ४) थारपारकर
- 22) The cattle breed found in the States of Gujarat and Rajasthan which has a peculiar gait known as "Sawai Chal" is :
1) Kankrej 2) Gir 3) Rathi 4) Tharparkar

१२) शहरे आणि नागरीकरण, वस्ती भूगोल

- १) भारतातील कोणते शहर भारतीय शासनाच्या स्वच्छ क्रमवारीत सलग तीन वेळा (२०१९ ते २०२१) स्वच्छ शहर म्हणून घोषित करण्यात आले?
१) इंदोर २) पुणे ३) मुंबई ४) सुरत
- 1) Which city of India has been declared as cleanest city for three consecutive years (2019 to 2021) by Swachh ranking of Government of India ?
1) Indore 2) Pune 3) Mumbai 4) Surat
- २) खालीलपैकी कोणती जोडी योग्य नाही ?
१) तोरणमाळ - अस्तंभा २) गावीलगाड-चिखलदरा
३) आंबोली - गरमसुर ४) चिरोली-गडचिरोली
- 2) Which of the following pair is not correct ?
1) Toranmal-Asthambha 2) Gavilgad-Chikhaldara
3) Amboli-Garamsur 4) Chiroli-Gadchiroli
- ३) थंड हवेची ठिकाणे व ते कोणत्या जिल्ह्यात आहेत हे खाली दिले आहे. त्यांच्या योग्य जोड्या लावा.
जिल्हा थंड हवेचे ठिकाण
अ) सातारा I) जवहार
ब) नंदुरबार II) खंडाळा
क) पूणे III) महाबळेश्वर
ड) पालघर IV) तोरणमाळ
- पर्यायी उत्तरे :
	अ	ब	क	ड
१)	I	II	III	IV
२)	III	I	IV	I
३)	II	I	III	IV
४)	III	IV	II	I
- 3) Below Hill Station and the districts in which they are located are given. Match the correct pairs.
District	Hill Station
a) Satara	I) Jawahar
b) Nandurbar	II) Khandala
c) Pune	III) Mahabaleswar
d) Palghar	IV) Toranmal

Answer Options :

	A	B	C	D
1)	I	II	III	IV
2)	III	I	IV	I
3)	II	I	III	IV
4)	III	IV	II	I

- ४) माथेरान हे थंड हवेचे ठिकाण कोणत्या जिल्ह्यात स्थित आहे ?
१) ठाणे २) रायगड ३) रत्नागिरी ४) पुणे
- 4) In which district is Matheran hill station situated?
1) Thane 2) Raigad 3) Ratnagiri 4) Pune
- ५) प्रो. आर. डी. कर्वे यांनी १९२५ मध्ये पहिले संतती नियमन केंद्र कोणत्या शहरात सुरु केले ?
१) पुणे २) मुंबई ३) ठाणे ४) कुलाबा
- 5) In which city did Prof. R. D. Karve start the first family planning centre in 1925?
1) Pune 2) Mumbai 3) Thane 4) Kulaba
- ६) खालील विधानांचा विचार करून त्यातील कोणते/कोणती विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ते संकेतांकांचा वापर करून उत्तर लिहा.
१) केंद्रित वस्ती बहुधा शेतवाड्यांनी वेढलेली असते
२) हिमालयीन प्रदेशात केंद्रित वस्त्या आढळत नाहीत.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त १ बरोबर आहे २) फक्त २ बरोबर आहे
३) दोन्ही १ आणि २ बरोबर आहेत ४) १ ही बरोबर नाही व २ ही बरोबर नाही
- 6) Consider the following statements and select the correct answer using the code given below.
1) A compact settlement is most probably surrounded by hamlets.
2) Compact settlements are not found in the Himalayan region.
Answer Options :
1) Only 1 is correct 2) Only 2 is correct
3) Both 1 and 2 are correct 4) Neither 1 nor 2 is correct
- ७) महाराष्ट्राच्या दख्खन पठारावर ग्रामीण भागामध्ये घर बांधणीसाठी या स्थानिक दगडाचा वापर केला जातो.
१) जांभा दगड २) संगमरवरी दगड ३) ग्रॅनाईट दगड ४) बेसॉल्ट दगड
- 7) The local rock used to construct houses in rural area on the Deccan Plateau of Maharashtra is
1) Laterite rock 2) Marble rock 3) Granite rock 4) Basalt rock
- ८) दगडांच्या उघड्या कडांना ४५° च्या कोनात वळवलेल्या आश्लर दगडी बांधकामाला म्हणतात.
१) आश्लर बारीक चिनाई २) आश्लर खडबडीत उपकरणे असलेली चिनाई
३) आश्लर खदानी मुखी दगडी बांधकाम ४) आश्लर चामफेड गवंडी
- 8) The ashlar masonry in which the exposed edges of stones are bevelled off at an angle of 45° is called
1) Ashlar fine masonry 2) Ashlar rough tooled masonry
3) Ashlar quarry faced masonry 4) Ashlar chamfered masonry

- ९) सिमेंट काँक्रीट फुटपाथमधील टाय बार्सचा वापर मध्ये केला जातो.
१) आकुंचन सांधे २) विस्तार सांधे
३) बांधकाम सांधे ४) अनुदैर्घ्य सांधे
- 9) Tie bars in cement concrete pavement are used across
1) Contraction joints 2) Expansion joints
3) Construction joints 4) Longitudinal joints
- १०) महाराष्ट्रातील विखुरलेल्या वस्त्यांची वैशिष्ट्ये खाली दिली आहेत. योग्य वैशिष्ट्ये ओळखा.
अ) घराघरांमध्ये आंतर विलगता असते. ब) राहणीमान उच्च दर्जाचे असते.
क) लोकसंख्या मर्यादित असते. ड) वसाहती प्रदूषण मुक्त असतात.
वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ते ओळखा.
१) फक्त अ आणि ब २) फक्त क आणि ड ३) फक्त अ, क आणि ड ४) वरील सर्व
- 10) Characteristics of scattered settlements in Maharashtra are given below. Identify the appropriate features.
A) There is inter-isolation between households.
B) Standard of living is high.
C) Population is finite.
D) Colonies are free from pollution.
Identify which of the above statements are correct.
1) A and B only 2) C and D only 3) A, C and D only 4) All of the above
- ११) खालीलपैकी कोणती विधाने ग्रामीण समाजाचे वैशिष्ट्ये आहेत ?
अ) दाट लोकसंख्या ब) शेती प्रधान समाज
क) पितृसत्ताक कुटुंब पद्धती ड) शैक्षणिक मागासलेपणा
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त 'अ' २) अ, ब आणि क ३) ब, क आणि ड ४) फक्त ड
- 11) Identify the characteristics of rural community from below sentences.
a) Dense population b) Agriculture main activity of society
c) Paternal family system d) Backwardness in education.
Answer Options :
1) only a 2) a, b and c 3) b, c and d 4) only d

१३) आर्थिक भूगोल – खनिजे आणि ऊर्जा संसाधने, वाहतूक आणि पर्यटन

खनिजे आणि ऊर्जा संसाधने

- १) महाराष्ट्रातील चंद्रपूर जिल्ह्यातील 'लोहार डोंगरी खाण' साठी प्रसिद्ध आहे.
१) लोह खनिज उत्पादन २) मॅंगनीज उत्पादन
३) बॉक्साईट उत्पादन ४) दगडी कोळसा उत्पादन
- 1) 'Lohar Dongari mine' in the Chandrapur district of Maharashtra is famous for
1) Iron ore production 2) Manganese production
3) Bauxite production 4) Coal production

- २) खालीलपैकी महाराष्ट्रातील बॉक्साइटचे सर्वाधिक उत्पादन करणारे जिल्हे कोणते ?
- १) अमरावती, भंडारा, गोंदिया
२) यवतमाळ, नांदेड, परभणी
३) चंद्रपूर, गोंदिया, नागपूर
४) कोल्हापूर, रत्नागिरी, रायगड
- 2) Which of the following are the largest Bauxite producing districts in Maharashtra?
- 1) Amaravati, Bhandara, Gondia
2) Yevatmal, Nanded, Parbhani
3) Chandrapur, Gondia, Nagpur
4) Kolhapur, Ratnagiri, Raigad
- ३) महाराष्ट्रातील पुढीलपैकी कोणत्या जिल्ह्यातून बॉक्साइटचे उत्पादन घेतले जात नाही ?
- अ) चंद्रपूर व गडचिरोली
ब) कोल्हापूर व सांगली
क) ठाणे व रायगड
ड) रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ फक्त
२) ब फक्त
३) ब व क फक्त
४) ड फक्त
- 3) Which of the following districts in Maharashtra does not produce bauxite ?
- a) Chandrapur and Gadchiroli
b) Kolhapur and Sangli
c) Thane and Raigad
d) Ratnagiri and Sindhudurg

Answer Options :

- 1) a only
2) b only
3) b and c only
4) d only

- ४) महाराष्ट्रातील खनिजे व उत्पादक जिल्हे यांच्या योग्य जोड्या लावा.

खनिज	उत्पादक जिल्हा
अ) मँगनीज	I) गोंदिया
ब) लोह खनिज	II) गडचिरोली
क) बॉक्साइट	III) सिंधुदुर्ग
ड) डोलोमाईट	IV) ठाणे

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
१)	IV	II	III	I
२)	III	I	IV	II
३)	III	I	II	IV
४)	II	III	I	IV

- 4) Match the minerals and producing districts of Maharashtra with correct pairs.

Mineral producing	District
a) Manganese	I) Gondia
b) Iron Ore	II) Gadchiroli
c) Bauxite	III) Sindhudurg
d) Dolomite	IV) Thane

Answer options :

	A	B	C	D
1)	IV	II	III	I
2)	III	I	IV	II
3)	III	I	II	IV
4)	II	III	I	IV

५) मार्च २०२३ पर्यंतच्या माहितीनुसार, महाराष्ट्राच्या भूविज्ञान आणि खाण संचालनालयानुसार महाराष्ट्रात खालीलपैकी कोणत्या खनिजाचा साठा इतर खनिजांच्या तुलनेत सर्वाधिक आहे?

- १) चुनखडी २) ग्राफाईट ३) कोळसा ४) बॉक्साईट

5) Which of the following minerals has the biggest reserve in Maharashtra as compared to other minerals, according to directorate of Geology and Mining, Maharashtra as of March 2023?

- 1) Limestone 2) Graphite 3) Coal 4) Bauxite

६) महाराष्ट्रातील खालीलपैकी कोणत्या जिल्ह्यामध्ये मँगनीजच्या खाणी आढळतात ?

- अ) रत्नागिरी ब) नागपूर क) उस्मानाबाद ड) भंडारा

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ आणि ब २) अ, ब आणि ड ३) क, ड आणि अ ४) ड आणि क

6) Manganese mines are found in which of the following districts of Maharashtra?

- A) Ratnagiri. B) Nagpur C) Osmanabad D) Bhandara

Answer options :

- 1) A and B 2) A, B and D 3) C, D and A 4) D and C

७) पश्चिम राजस्थानाच्या प्रदेशात चुनखडक, जिप्सम आणि खनिज मिठाचे साठे वितरित झालेले आहेत. खालीलपैकी कोणती कारणे या खनिजांच्या साठ्यांच्या वितरणास कारणीभूत आहेत ?

- a) पर्मीकार्बोनिफेरस युगात पश्चिम राजस्थानचा भाग समुद्राच्या पाण्याखाली होत्या.
b) पश्चिम राजस्थानाच्या प्रदेशात पर्जन्याचे प्रमाण कमी आहे.
c) पश्चिम राजस्थानाच्या प्रदेशात हवामान उष्ण व कोरडे आहे.
d) पश्चिम राजस्थानाच्या प्रदेशात वनाच्छादाना खालील क्षेत्र अत्यल्प आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त a बरोबर आहे २) a फक्त आणि b बरोबर आहेत
३) a, b आणि c बरोबर आहेत ४) फक्त d बरोबर आहेत

7) In the western part of Rajasthan minerals like limestone, gypsum and mineral salts reserves are distributed. Which of the following reasons are responsible for this occurrence ?

- a) Western part of Rajasthan was submerged under sea water during permocarboniferous period.
b) Western part of Rajasthan receives low rainfall.
c) Western part of Rajasthan has hot and dry climate.
d) In the western part of Rajasthan the area under vegetation is very low.

Answer Options :

- 1) only a is correct 2) only a and b are correct
3) a, b and c are correct 4) only d is correct

८) खालीलपैकी कोणत्या मृदेत लोह व बॉक्साईट खनिजाचे प्रमाण अधिक असते ?

- १) तांबडी मृदा २) रेगूर मृदा ३) जांभी मृदा ४) गाळाची मृदा

8) Which of the following soil contain the maximum proportion of iron and bauxite minerals ?

- 1) Red soil 2) Regur soil 3) Laterite soil 4) Alluvial soil

९) वर्धा कोळसा क्षेत्र आहे:

- १) ब्रॉड सिंकलाइन फंगिंग SSW २) ब्रॉड अँटीक्लाइन प्लंगिंग SSE
३) ब्रॉड अँटीक्लाइन प्लंगिंग NNE ४) ब्रॉड अँटीक्लाइन प्लंगिंग NNW

- 9) Wardha coal field is a :
1) broad syncline plunging SSW	2) broad anticline plunging SSE
3) broad anticline plunging NNE	4) broad anticline plunging NNW

- १०) खालीलपैकी कोणती विधान/विधाने **अचूक** आहे/आहेत ?
- a) बॉक्साईटचा वापर मुख्यतः अॅल्युमिनियम निर्मितीसाठी केला जातो.
b) स्पेन आणि जपान हे भारतातून बॉक्साईटची सर्वाधिक आयात करणारे देश आहेत.
c) ओडिशाचा बॉक्साईटच्या उत्पादनात भारतात प्रथम क्रमांक लागतो.
d) कोल्हापूर, रत्नागिरी, सातारा, ठाणे हे महाराष्ट्रातील बॉक्साईट उत्पादन करणारे जिल्हे आहेत.
- पर्यायी उत्तरे :**

- १) (a) फक्त २) (b) आणि (c) फक्त ३) (a), (c) आणि (d) ४) वरील सर्व
- 10) Which of the following statements is/are correct ?

- a) Bauxite is used mainly for the production of aluminium.
b) Spain and Japan are the largest importers of Indian bauxite.
c) Odisha stands first in the production of bauxite in India.
d) Kolhapur, Ratnagiri, Satara, Thane are the bauxite producing districts of Maharashtra.

Answer options :

- 1) Only (a) 2) Only (b) and (c) 3) (a), (c) and (d) 4) All of the above

वाहतूक आणि पर्यटन

- १) वाहनांच्या वाहतुकीसाठी, दोन-लेन पुलासाठी रस्त्याची किमान रुंदी आहे.
- १) ४२५ सेमी २) ७५० सेमी ३) २०० सेमी ४) ३०० सेमी
- 1) For vehicular traffic, minimum roadway width for two-lane bridge is
- 1) 425 cm 2) 750 cm 3) 200 cm 4) 300 cm
- २) २० वर्षांच्या तिसऱ्या रस्ते योजनेत, राष्ट्रीय महामार्गाची लांबी ही देशाच्या क्षेत्रफळास ने भागून दिली जाते.
- १) २० २) २५ ३) ५० ४) ७५
- 2) As per 3rd 20 Year Road Plan, the length of National Highways is given by area of country divided by
- 1) 20 2) 25 3) 50 4) 75
- ३) रोलिंग टेरेनमधून जाणाऱ्या राष्ट्रीय महामार्गासाठी IRC ने शिफारस केलेला रोलिंग डिझाईन वेग आहे.
- १) १२० किमी ताशी २) ४० किमी ताशी ३) २० किमी ताशी ४) ८० किमी ताशी
- 3) The ruling design speed recommended by IRC for National Highways passing through rolling terrain is
- 1) 120 kmph 2) 40 kmph 3) 20 kmph 4) 80 kmph
- ४) IRC नुसार, ग्रामीण भागात मोटरसायकलसाठी प्रवासी कार युनिट आहे
- १) ०.५० २) ०.७५ ३) ०.८० ४) १.००
- 4) As per IRC, the passenger car unit for a motorcycle in rural areas is
- 1) 0.50 2) 0.75 3) 0.80 4) 1.00

५) महाराष्ट्रातील घाट व त्यांचे स्थान असलेले मार्ग यांच्या योग्य जोड्या लावा.

घाट	मार्ग
अ) आंबेनळी	I) पूणे - सातारा
ब) अंबोली	II) कोल्हापूर - कुडाळ
क) खंबाटकी	III) महाबळेश्वर - महाड
ड) हनुमंते	IV) बेळगांवी - सावंतवाडी

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
१)	IV	II	III	I
२)	IV	I	II	III
३)	III	IV	I	II
४)	III	II	I	IV

5) Match the correct pairs of Ghat and their location route in Maharashtra.

Ghat	Route
A. Ambenali	I) Pune — Satara
B. Amboli	II) Kolhapur — Kudal
C. Khambataki	III) Mahabaleshwar — Mahad
D. Hanumante	IV) Belagavi — Sawantwadi

Answer Options :

	A	B	C	D
1)	IV	II	III	I
2)	IV	I	II	III
3)	III	IV	I	II
4)	III	II	I	IV

६) महाराष्ट्रात या महामार्गाची लांबी सर्वात कमी आहे.

१) सोलापूर - चित्रदुर्ग	२) नागपूर - अब्दुल्लागंज
३) न्हावाशेवा - पळस्पे	४) अकोला - संगारेड्डी

6) The length of this highway in Maharashtra is the shortest.

1) Solapur - Chitradurg	2) Nagpur - Abdullahganj
3) Nhavasheva - Palaspe	4) Akola - Sangareddy

७) पुढील विधानांचा विचार करा.

विधान - I : मुंबई - नागपूर व मुंबई - पुणे दुहेरी ब्रॉडगेजचे रेल्वेमार्ग आहेत.

विधान - II : मुंबई - नागूर व मुंबई - पुणे मार्गावर विजेवर चालणाऱ्या आगगाड्या आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान - I व II बरोबर आहेत	२) विधान - I व II चुकीची आहेत
३) विधान - I बरोबर परंतु II चूक आहेत	४) विधान - I चूक परंतु II बरोबर आहेत

7) Consider the following statements.

Statement - I : Mumbai-Nagpur and Mumbai-Pune is a double broad gauge railway line.

Statement - II : There are electric trains running on the Mumbai-Nagpur and Mumbai-Pune route.

Answer Options :

1) Statement I and II are correct	2) Statement I and II are incorrect
3) I Statement is correct but II is false	4) I Statement is false but II is coorrect

- ८) रो-रो वाहतुकीची सुरुवात भारतात सर्वप्रथम कोणत्या रेल्वेमार्गावर झाली ?
१) उत्तर-पूर्व सीमांत रेल्वेमार्ग
२) दक्षिण रेल्वेमार्ग
३) कोकण रेल्वेमार्ग
४) पूर्व रेल्वेमार्ग
- 8) The row-row transportation started firstly in India on which railway route ?
1) North Eastern border railway route
2) Southern railway route
3) Konkan railway route
4) Eastern railway route
- ९) महामार्ग नियोजनाच्या टप्प्यांबद्दल खालील विधाने विचारात घ्या:
a) प क्षेत्रासाठी रस्त्याच्या लांबीच्या आवश्यकतेचे मूल्यांकन.
b) पंचवार्षिक योजना किंवा वार्षिक योजनेतील टप्पा दर्शविणारा मास्टर प्लॅन तयार करणे.
वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर/आहेत ?
१) फक्त (a) बरोबर आहे.
२) फक्त (b) बरोबर आहे.
३) (a) किंवा (b) बरोबर नाहीत.
४) (a) आणि (b) दोन्ही बरोबर आहेत.
- 9) Consider the following statements about phases of highway planning :
a) Assessment of requirement of road length for a n area.
b) Preparation of Master Plan showing the phasing in Five Year Plan or annual plan.
Which of the above statements is/are correct ?
1) Only (a) is correct.
2) Only (b) is correct.
3) Neither (a) nor (b) are correct.
4) Both (a) and (b) are correct.
- १०) पेव्हिंग ग्रेड बिटुमेनची सुसंगतता द्वारे निर्धारित केली जाते.
१) लवचिकता चाचणी
२) व्हिस्कोसिटी चाचणी
३) सॉफ्टनिंग पॉइंट चाचणी
४) प्रवेश चाचणी
- 10) The consistency of paving grade bitumen is determined by
1) Ductility test
2) Viscosity test
3) Softening point test
4) Penetration test
- ११) महाराष्ट्र राज्यातील पहिला पर्यटन जिल्हा म्हणून या जिल्ह्यास मान मिळाला आहे.
१) अमरावती
२) कोल्हापूर
३) सिंधुदुर्ग
४) पुणे
- 11) This district has got the honor of being the first tourism district of Maharashtra state.
1) Amravati
2) Kolhapur
3) Sindhudurg
4) Pune
- १२) 'थंड हवेच्या स्थळाची राणी' म्हणून प्रसिद्ध असे स्थळ कोणते आहे ?
१) महाबळेश्वर
२) कोडाईकॅनाल
३) उटी/उटकमंडलम
४) माथेरान
- 12) Which place is known as the Queen of Cold Air Places?
1) Mahabaleshwar
2) Kodaikanal
3) Ooty/Utkamandalam
4) Matheran

- १३) नागपूर-गोवा महाराष्ट्र शक्तीपीठ महामार्गाला खालील शक्तीपीठे जोडली जाणार आहेत.
अ) माहुर, तुळजापूर, कोल्हापूर, अंबेजोगाई
ब) औंढा नागनाथ, कोल्हापूर, माहुर
क) तख्त सचखंड श्रीहुजूर साहिब गुरुद्वारा, तुळजापूर, माहुर, कोल्हापूर
ड) नरसोबाची वाडी, औंढा नागनाथ, परळी वैजनाथ

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त ड बरोबर
२) फक्त ब, क आणि ड बरोबर
३) फक्त अ बरोबर
४) फक्त क बरोबर

- 13) The following Shaktipeeths are to be added to the Nagpur-Goa Maharashtra Shaktipeeth Highway.

- A) Mahur, Tuljapur, Kolhapur, Ambejogai
B) Aundha Nagnath, Kolhapur, Mahur
C) Takht Sachkhand Srihujur Sahib Gurdwara, Tuljapur, Mahur, Kolhapur
D) Narsobachi Wadi, Aundha Nagnath, Parli Vaijnath

Answer options :

- 1) Only D is correct
2) Only B, C and D are correct
3) Only A is correct
4) Only C is correct

- १४) योग्य जोड्या जुळवा

राज्य

- a) जम्मू व काश्मीर
b) हिमाचल प्रदेश
c) पंजाब
d) हरियाणा

पर्यटन स्थळ

- i) तरण तारण, बाबा बकाला
ii) अंबाला, भडकल सरोवर
iii) अवंतीपूर, अचलीगोम्पा
iv) त्रिलोकनाथ, नैनादेवी

पर्यायी उत्तरे :

- (a) (b) (c) (d)
१) (iv) (iii) (ii) (i)
२) (iii) (iv) (i) (ii)
३) (iii) (iv) (ii) (i)
४) (iv) (iii) (i) (ii)

- 14) Match the following :

State

- a) Jammu and Kashmir
b) Himachal Pradesh
c) Punjab
d) Haryana

Tourist Centre

- i) Taran Taran, Baba Bakala
ii) Ambala, Bhadkal lake
iii) Avantipur, Alachigonpa
iv) Triloknath, Nainadevi

Answer Options :

- (a) (b) (c) (d)
1) (iv) (iii) (ii) (i)
2) (iii) (iv) (i) (ii)
3) (iii) (iv) (ii) (i)
4) (iv) (iii) (i) (ii)

१५) योग्य जोड्या लावा.

खनिजे	खाण क्षेत्र
a) मँगनीज	i) सुरजागड
b) लोहखनिज	ii) जानोली
c) बॉक्साईट	iii) चिखला
d) क्रोमाईट	iv) उदगिरी

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(ii), (d)-(i) २) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iv), (d)-(iii)
३) (a)-(iii), (b)-(i), (c)-(iv), (d)-(ii) ४) (a)-(iii), (b)-(i), (c)-(ii), (d)-(iv)

15) Match the following :

Minerals	Mining Area
a) Manganese	i) Surjagad
b) Iron Ore	ii) Janoli
c) Bauxite	iii) Chikhala
d) Chromite	iv) Udgi

Answer options :

- 1) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(ii), (d)-(i) 2) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iv), (d)-(iii)
3) (a)-(iii), (b)-(i), (c)-(iv), (d)-(ii) 4) (a)-(iii), (b)-(i), (c)-(ii), (d)-(iv)

१४) उद्योग

१) भारतातील लोह-पोलाद उद्योग व स्थापना वर्ष यांच्या योग्य जोड्या लावा :

लोह-पोलाद उद्योग	स्थापना वर्ष
a) बंगाल आयर्न अँड स्टील कंपनी	i) १८७४
b) टाटा आयर्न अँड स्टील कंपनी	ii) १९०७
c) इंडीयन आयर्न अँड स्टील कंपनी	iii) १९१९
d) म्हैसूर आयर्न अँड स्टील कंपनी	iv) १९२३

पर्यायी उत्तरे :

- (a) (b) (c) (d)
1) (iv) (iii) (ii) (i)
2) (iii) (ii) (i) (iv)
3) (ii) (iv) (iii) (i)
4) (i) (ii) (iii) (iv)

1) Match the correct pairs of Iron and Steel Industry and its establishment year in India :

Iron and Steel Industry	Establishment Year
a) Bengal Iron and Steel Industry	i) 1874
b) Tata Iron and Steel Industry	ii) 1907
c) Indian Iron and Steel Industry	iii) 1919
d) Mysore Iron and Steel Industry	iv) 1923

Answer options :

- (a) (b) (c) (d)
1) (iv) (iii) (ii) (i)
2) (iii) (ii) (i) (iv)
3) (ii) (iv) (iii) (i)
4) (i) (ii) (iii) (iv)

- २) खालीलपैकी कोणता कायदा ब्युरो ऑफ एनर्जी इफिशियन्सी (BEE) ची स्थापना आणि समावेश करण्याची तरतूद करतो ?
- १) ऊर्जा संवर्धन कायदा, २००१
२) ऊर्जा संवर्धन कायदा, २००२
३) ऊर्जा संवर्धन कायदा, २०१०
४) ऊर्जा संवर्धन कायदा, २०११
- 2) Which of the following Acts provides for the establishment and incorporation of the Bureau of Energy Efficiency (BEE) ?
- 1) Energy Conservation Act, 2001
2) Energy Conservation Act, 2002
3) Energy Conservation Act, 2010
4) Energy Conservation Act, 2011
- ३) खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?
- a) चुनिलाल मेहता यांनी सहकारी तत्वावर साखर कारखाना सुरु करण्याचा प्रयत्न केला.
b) डॉ. धनंजय गाडगीळ यांच्या मार्गदर्शनाखाली महाराष्ट्रात सहकारी साखर कारखानदारीचा शुभारंभ झाला.
c) १९०५ नंतर मुंबई कापड कारखानदारीमध्ये तेजी आली
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) a आणि b बरोबर आहेत
२) a, b आणि c बरोबर आहेत
३) a आणि c बरोबर आहेत
४) फक्त c बरोबर आहे.
- 3) Which of the following statements is / are correct ?
- a) Chunilal Mehta tried to start a sugar industry on cooperative basis.
b) Cooperative sugar industry was started in Maharashtra under the guidance of Dr. Dhananjay Gadgil.
c) After 1905, textile industry flourished in Mumbai.
- Answer options :**
- 1) a and b are correct
2) a, b and c are correct
3) a and c are correct
4) only c is correct
- ४) ३१ डिसेंबर २०२२ रोजी भारतातील जीवाश्म इंधनापासून एकूण वीज निर्मिती आहे:
- १) ४६,८५० मेगावाट
२) १,६७,७५० मेगावाट
३) १,७४,५३० मेगावाट
४) २,३५,८०९ मेगावाट
- 4) Total electricity produce from fossil fuels in India, as on 31 December 2022 is :
- 1) 46,850 megawatts
2) 1,67,750 megawatts
3) 1,74,530 megawatts
4) 2,35,809 megawatts
- ५) आर्थिक वर्ष २०२१ मध्ये भारतातील उद्योगांनी वापरलेल्या विद्युत उर्जेची टक्केवारी होती :
- १) ५१%
२) ४६%
३) ४१%
४) ३६%
- 5) The percentage of electrical power consumed by industries in India in the financial year 2021 was :
- 1) 51%
2) 46%
3) 41%
4) 36%

- ६) खाली महाराष्ट्र राज्यातील काही आय.टी. पार्क व त्यांचे ठिकाण दिले असून त्यांच्या योग्य जोड्या लावा.
अ) आंतरराष्ट्रीय इन्फोटेक पार्क	i) सांगली शहर
ब) सॉफ्टवेअर टेक्नोलॉजी पार्क	ii) नाशिक
क) इनफॉर्मेशन टेक्नोलॉजी पार्क	iii) भोसरी
ड) अंबड आय.टी. पार्क	iv) नवी मुंबई

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
१)	ii	iii	iv	i
२)	iv	iii	ii	i
३)	iv	iii	i	ii
४)	iv	i	iii	ii

- 6) Below are some I.T. in Maharashtra state. Parks and their locations are given and match them correctly.

a) International Infotech Park	i) Sangli City
b) Software Technology Park	ii) Nashik
c) Information Technology Park	iii) Bhosari
d) Ambad I.T. Park	iv) Navi Mumbai

Answer options :

	A	B	C	D
1)	ii	iii	iv	i
2)	iv	iii	ii	i
3)	iv	iii	i	ii
4)	iv	i	iii	ii

- ७) खालीलपैकी कोणता गट 'औष्णिक ऊर्जा' प्रकल्पाशी संबंधित आहे ?
१) भुसावळ, नाशिक, उरण	२) ट्राम्बे, डहाणू, जळगाव
३) तारापूर, उरण, ठाणे	४) चंद्रपूर, काक्रापारा, भुसावळ
- 7) Which of the following groups is associated with "Thermal Power" plant ?
1) Bhusawal, Nashik, Uran	2) Trombe, Dahanu, Jalgaon
3) Tarapur, Uran, Thane	4) Chandrapur, Kakrapara, Bhusawal

- ८) महाराष्ट्राच्या सातारा जिल्ह्यातील "वनकुसवडे" हे ठिकाण साठी प्रसिद्ध आहे.

१) लाकूड कटाई	२) बॉक्साईट उत्खनन
३) पवन ऊर्जा निर्मिती	४) जलविद्युत उत्पादन

- 8) "Vankusawade", a place in the Satara district of Maharashtra is famous for

1) Timber Cutting	2) Bauxite mining
3) Wind power generation	4) Hydroelectricity production

- ९) योग्य जोड्या जुळवा :

औष्णिक वीज केंद्र

जिल्हा

a) कोराडी	i) रायगड
b) पारस	ii) नागपूर
c) उरण	iii) जळगांव
d) फेकरी	iv) अकोला

पर्यायी उत्तरे :

(a) (b) (c) (d)

- १) (i) (ii) (iii) (iv)
२) (iv) (iii) (ii) (i)
३) (ii) (iv) (iii) (i)
४) (ii) (iv) (i) (iii)

9) Match the following :

Thermal Power Station

- a) Koradi
b) Paras
c) Uran
d) Fekari

District

- i) Raigad
ii) Nagpursibnl ci vit
iii) Jalgaon
iv) Akola

Answer Options :

(a) (b) (c) (d)

- 1) (i) (ii) (iii) (iv)
2) (iv) (iii) (ii) (i)
3) (ii) (iv) (iii) (i)
4) (ii) (iv) (i) (iii)

१०) जोड्या जुळवा.

खनिजे

- अ) सिलिकेट
ब) जिप्सम
क) पोटॅश
ड) लाईम स्टोन

मुख्य उद्योग

- I) खते
II) सिमेंट कारखाना
III) प्लास्टर वॉलबोर्ड
IV) काच कारखाना

पर्यायी उत्तरे :

अ ब क ड

- १) IV III I II
२) IV II I III
३) III II IV I
४) IV I II III

10) Match the following.

Minerals

- a) Silicate
b) Gypsum
c) Potash
d) Lime stone

Major uses

- I) Fertilizers
II) Cement industry
III) Plaster wallboard
IV) Glass industry

Answer Options :

(a) (b) (c) (d)

- 1) IV III I II
2) IV II I III
3) III II IV I
4) IV I II III

- ११) ३१ डिसेंबर २०२२ च्या माहितीनुसार, २०२२-२३ च्या महाराष्ट्राच्या आर्थिक सर्वेक्षणानुसार, महाराष्ट्र राज्यात, खालीलपैकी कोणत्या क्षेत्राचा वीज निर्मितीत सर्वाधिक वाटा आहे ?
१) नैसर्गिक वायू २) भरती-ओहोटी ३) जल ४) औष्णिक
- 11) In the state of Maharashtra, which of the following sectors has the highest share in electricity generation, according to the Economic Survey of Maharashtra 2022-23, as of 31 December 2022?
1) Natural gas 2) Tidal 3) Hydro 4) Thermal
- १२) पारंपारिक जलविद्युत केंद्रांसाठी खालीलपैकी कोणती विधाने चुकीची आहेत ?
१) धरणासह एक लाट कक्ष तयार केला जातो
२) पेनस्टॉक्स धरणातील पाणी हायड्रॉलिक टर्बाइनकडे पोहोचवतात.
३) एक डाउनस्ट्रीम बेसिन वापरला जातो.
४) सर्व अपस्ट्रीम बेसिन पंपिंग स्टेशनद्वारे वापरले जाते.
- 12) Which of the following statements is INCORRECT for conventional hydropower stations ?
1) A surge chamber is created with a dam
2) Penstocks convey the water from the dam towards hydraulic turbines.
3) A downstream basin is used.
4) All upstream basin is used through a pumping station.
- १३) स्टीम पॉवर प्लांटसाठी जागा निवडायची असल्यास खालीलपैकी कोणती अटी चुकीची आहे ?
१) इंधन स्टेशन प्लांट जवळ असावे
२) इंधन स्टेशन नदीकाठच्या जवळ स्थित असणे आवश्यक आहे
३) इंधन केंद्र लोकवस्तीच्या क्षेत्राजवळ असणे आवश्यक आहे.
४) रोप लोड केंद्राजवळ ठेवावे.
- 13) Which of the following conditions is INCORRECT when a site is to be selected for a steam power plant ?
1) The fuel station should be near the plant
2) The fuel station must be positioned near a riverbank
3) The fuel station must be located near populated areas.
4) The plant should be placed near load centres.
- १४) स्टीम पॉवर स्टेशनचा खालीलपैकी कोणता फायदा आहे ?
१) स्टीम पॉवर प्लांटचे आयुष्य आणि परिणामकारकता संक्षिप्त आहे.
२) वीज निर्मितीचा खर्च जास्त आहे
३) कमी प्रारंभिक गुंतवणूक आणि प्लांट चालू करण्यासाठी कमी वेळ लागतो.
४) कोळसा हळूहळू वापरल्यामुळे संपुष्टात येऊ शकतो.
- 14) Which of the following is an advantages of a steam power station ?
1) Life and effectiveness of a steam power plant are concise.
2) Cost of power generation is high
3) It takes low initial investment and less time to commission a plant.
4) Coal may get depleted due to gradual use.

- १५) प्लांटच्या ऑपरेशन दरम्यान स्थिर असलेल्या उत्पादनाबाबत खालीलपैकी कोणती अवस्था योग्य आहे ?
१) नियमांशिवाय आधारभूत पुरवठा
२) नियमनसह आधारभूत पुरवठा
३) स्वयंचलित गैर-आर्थिक नियमन
४) स्वयंचलित आर्थिक नियमन
- 15) Which of the following states is correct regarding the output that is constant during the operation of a plant ?
1) Base supply without regulation
2) Base supply with regulation
3) Automatic non-economic regulation
4) Automatic economic regulation
- १६) उद्योगाच्या स्थान निश्चिती करताना आल्फ्रेड वेबर यांनी खालीलपैकी कोणत्या घटकाचे महत्व आपल्या सिद्धांतात सिद्ध करण्याचा प्रयत्न केला आहे च
१) उद्योगाच्या स्थान निश्चितीकरणाने मजुरांवरील मूल्याचे योगदान महत्त्वाचे असते.
२) उद्योगाच्या स्थान निश्चितीकरणाने कच्च्या मालावरील खर्चाचे योगदान महत्त्वाचे असते.
३) उद्योगाच्या स्थान निश्चितीकरणाने बाजारपेठेची सुगमता महत्त्वाची असते.
४) उद्योगाच्या स्थान निश्चितीकरणाने वाहतूक खर्चाचे योगदान महत्त्वाचे असते.
- 16) In his theory of industrial location Alfred Weber tried to establish the pivotal role of which of the following factors ?
1) Labour cost plays a pivotal role in the selection of industrial location
2) Cost of raw material plays a pivotal role in the selection of industrial location
3) Market accessibility plays a pivotal role in the selection of industrial location
4) Transport cost plays a pivotal role in the selection of industrial location
- १७) कागद उद्योग याप्रमाणे वर्गीकृत केला जातो :
a) कागद आणि कागद बोर्ड (फलक)
b) पेंढा फलक आणि इतर फलक
c) वर्तमान पत्र
d) सुरक्षा कागद
पर्यायी उत्तरे :
१) (a) आणि (b) २) (c) आणि (d) ३) (a), (b) आणि (d) ४) वरील सर्व
- 17) The Paper Industry is divided into the following categories :
a) Paper and paper board
b) Straw board and other board
c) News print
d) Security paper
Which of the statements given above are correct ?
1) (a) and (b) 2) (c) and (d) 3) (a), (b) and (d) 4) All of the above

१५) राजकीय भूगोल - लोकसंख्या, भाषा, जमाती आणि वंश, स्थाने आणि सीमा

राजकीय भूगोल - स्थाने आणि सीमा

- १) महाराष्ट्रातील किती जिल्ह्यांच्या सीमा कर्नाटक राज्याला भिडलेल्या आहेत ?
१) ०५ २) ०७ ३) ०६ ४) ०८
- 1) How many districts of Maharashtra share their boundaries with Karnataka State?
1) 05 2) 07 3) 06 4) 08

- ६) भारताच्या स्थानाविषयी खालील विधानांचा विचार करा.
- a) पूर्व आणि पश्चिम आशियाच्या दरम्यान भारताला मध्यवर्ती स्थान लाभले आहे.
b) भारताचा जगाशी असलेल्या सागरी संपर्काचा इतिहास हा भूभागावरील सहसंबंधापेक्षा जुना आहे.
c) हिंदी महासागरावर भारताइतका लांब समुद्र किनारा इतर कोणत्याही देशाला लाभला नाही.
d) भारताच्या उत्तर-पूर्व दिशेला पाकिस्तान आणि अफगाणिस्तान या देशांच्या भूसीमा आहेत.
वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?
- १) फक्त (a) आणि (d) २) फक्त (a) आणि (c) ३) (a), (b) आणि (c) ४) (a), (b) आणि (d)
- 6) Consider the following statements about the location of India.
- a) India has the central location between the east and west Asia.
b) India's maritime contacts with the world have a longer history than its land based relationship.
c) No other country has a long coastline on the Indian Ocean as India has.
d) India shares its land with Pakistan and Afghanistan in the north-east.
Which of the above statements are correct ?
- 1) (a) and (d) only 2) (a) and (c) only 3) (a), (b) and (c) 4) (a), (b) and (d)
- ७) भारताच्या प्राकृतिक नकाशात महाराष्ट्र पठार खालीलपैकी कोणत्या रंगाने दर्शविले आहे ?
- १) गडद हिरवा २) हिरवा ३) पिवळा ४) तपकिरी
- 7) In the physical map of India, Maharashtra plateau is shown by which of the following colours ?
- 1) Dark green 2) Green 3) Yellow 4) Brown
- ८) भूजल प्रवाह नकाशासाठी वापरलेली दुसरी संज्ञा आहे:
- १) आयसो-कनटूर नकाशा २) आयसोपॅच नकाशा
३) फ्लायड्रॉलिक नकाशा ४) पोटेंटिओमेट्रिक नकाशा
- 8) The other term used for groundwater flow map is :
- 1) Iso-contour map 2) Isopach map
3) Flydraulic map 4) Potentiometric map
- ९) खालीलपैकी कोणता नकाशा भूगर्भातील पाण्याच्या प्रमाणावरील माहितीचे विहंगावलोकन देतो जे एखाद्या क्षेत्रात शोषणासाठी संभाव्यपणे उपलब्ध आहे ?
- १) हायड्रो आयसोबाथ नकाशा २) भूजल समतुल्य फरक नकाशा
३) परिणाम नकाशा ४) भूजल संभाव्य नकाशा
- 9) Which of the following maps provides an overview of information on the groundwater volume that is potentially available for exploitation in an area ?
- 1) Hydro isobath Maps 2) Groundwater Equipotential Difference Map
3) Consequence Map 4) Groundwater Prospect Map

8) Arrange the following districts in descending order in terms of their total population as per Census of India 2011.

- a) Akola b) Chandrapur c) Beed
d) Latur e) Satara

Answer Options :

- 1) a, b, c, e, 2) c, e, b, d, a 3) e, c, d, b, a 4) b, e, d, a, c

9) राष्ट्रीय कौटुंबिक आरोग्य सर्वेक्षणानुसार, खालीलपैकी कोणत्या राज्याचे जन्मावेळचे लिंग गुणोत्तर सर्वाधिक आहे?

- १) त्रिपुरा २) केरळ ३) कर्नाटक ४) मेघालय

9) According to National Family Health Survey, which of the following states has the highest sex ratio at birth?

- 1) Tripura 2) Kerala 3) Karnataka 4) Meghalaya

१०) खालील विधाने विचारात घ्या :

- a) २०११ ची जनगणना ही १५ वी राष्ट्रीय जनगणना होती.
b) या जनगणनेत जातीवर आधारित जनगणनेस सरकारने परवानगी दिली.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त विधान (a) बरोबर आहे २) फक्त विधान (b) बरोबर आहे
३) (a) आणि (b) दोन्हीही विधाने बरोबर आहेत. ४) (a) आणि (b) दोन्हीही विधाने चूक आहेत.

10) Consider the following statements :

- a) The census of 2011 was 15 national census.
b) In this census government approved the caste based census.

Answer options:

- 1) Only statement (a) is correct. 2) Only statement (b) is correct.
3) Both statements (a) and (b) are correct. 4) Both statements (a) and (b) are incorrect.

११) **विधान (I) :** "लोकसंख्येच्या पहिल्या टप्प्यावर जननदर आणि मृत्युदर हे दोन्हीही जास्त असतात त्यामुळे कमी अधिक प्रमाणात लोकसंख्या जवळपास स्थिर असते."

विधान (II) : "लोकसंख्या संक्रमणाच्या तिसऱ्या टप्प्यावर जननदर घटत जातो त्यामुळे लोकसंख्या वाढीचा दर हा कमी असतो."

पर्यायी उत्तरे :

- १) विधान (I) हे अयोग्य आहे २) विधान (II) हे अयोग्य आहे
३) विधान (I) व (II) हे दोन्ही अयोग्य आहेत ४) विधान (I) व (II) हे दोन्ही योग्य आहेत

11) **Statement (I) :** "In the first stage, both birth and death rates are high, hence the population remains more or less stable."

Statement (II) : "In the third stage of demographic transition the birth rate decline significantly and thus the rate of population growth remain low."

Answer options :

- 1) Statement (I) is incorrect. 2) Statement (II) is incorrect.
3) Both statements (I) and (II) are incorrect. 4) Both statements (I) and (IT) are correct.

१२) भारतातील लिंगगुणोत्तर खालीलपैकी एका पद्धतीने काढले जाते :

- १) हजार पुरुषांच्या तुलनेत स्त्रियांचे प्रमाण २) हजार स्त्रियांच्या तुलनेत पुरुषांचे प्रमाण
३) १०० पुरुषांच्या तुलनेत स्त्रियांचे प्रमाण ४) १०० स्त्रियांच्या तुलनेत पुरुषांचे प्रमाण

12) Sex Ratio in India is depicted from the following one method :

- 1) Ratio of female population per thousand male population
2) Ratio of male population per thousand female population
3) Ratio of female population per 100 male population
4) Ratio of male population per 100 female population

१३) जनगणनेबाबत खालील विधाने विचारात घ्या. त्यापैकी कोणते/योग्य आहेत ?

- a) प्रामुख्याने लोकसंख्याशास्त्रीय माहिती प्रदान करा
b) लोकांच्या सामाजिक आणि आर्थिक वैशिष्ट्यांबद्दल कोणतीही माहिती देऊ नका.
c) औषध, मानवी पर्यावरण आणि सामाजिक विज्ञान क्षेत्रातील कृती आणि संशोधनाच्या नियोजनासाठी आधाररेखा प्रदान करा.
d) जनगणनेच्या डेटाशिवाय, प्रमाणबद्ध आरोग्य, लोकसंख्याशास्त्रीय आणि सामाजिक-आर्थिक निर्देशक प्राप्त करणे शक्य नाही.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त a २) a आणि c फक्त ३) a, b आणि d फक्त ४) a, c आणि d फक्त

13) Consider the following statements regarding census. Which of them is/are correct ?

- a) Primarily provide demographic information
b) Provide no information on social and economic characteristics of people.
c) Provide baseline for planning action and research in the field of medicine, human ecology and social science.
d) Without census data, it is not possible to obtain quantified health, demographic and socio-economic indicators.

Answer options :

- 1) a only 2) a and c only 3) a, b and d only 4) a, c and d only

१४) मृत्यूच्या आकडेवारीच्या संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या. खालीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत/आहेत ?

- a) डेटा गोळा करण्याची एकसमान आणि प्रमाणित पद्धत आहे.
b) अचूकतेचा अभाव आहे.
c) हे एकूण मृत्युदरातील ट्रेड आणि फरक स्पष्ट करते.
d) मृत्यूची अपूर्ण माहिती आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त a २) a, b आणि c फक्त ३) b आणि d फक्त ४) b, c आणि d फक्त

14) Consider the following statements in regards to mortality data. Which of the following statements is/are true ?

- a) There is uniform and standardised method of collection of data.
b) There is lack of accuracy.
c) It explains trends and differentials in overall mortality.
d) There is incomplete reporting of deaths.

Answer Options :

- 1) a only 2) a, b and c only 3) b and d only 4) b, c and d only

- १५) एकूण प्रजनन दर म्हणजे काय ?
१) स्त्रीला जन्मलेल्या मुलींची सरासरी संख्या
२) कुटुंब नियोजन यशाचे संवेदनशील सूचक
३) प्रजननक्षम वयोगटातील प्रति हजार विवाहित महिलांच्या जिवंत जन्मांची संख्या
४) पूर्ण कुटुंब आकार
- 15) What is total fertility rate ?
1) Average number of girls born to a woman
2) Sensitive indicator of family planning achievement
3) Number of live births per thousand married women in reproductive age group
4) completed family size
- १६) महाराष्ट्रातील खालील दिलेल्या जिल्ह्यांपैकी २०११ च्या जनगणनेनुसार सर्वात जास्त लोकसंख्या घनता कोणत्या जिल्ह्याची आहे ?
१) गोंदिया २) वाशिम ३) हिंगोली ४) अमरावती
- 16) Which of the following district of Maharashtra has the highest population density as per 2011 census ?
1) Gondiya 2) Washim 3) Hingoli 4) Amravati

भाषा

- १) जेसेरी ही भाषा खालीलपैकी कोणत्या केंद्रशासित प्रदेशामध्ये बोलली जाते ?
१) पुद्दुचेरी २) अंदमान-निकोबार
३) लक्षद्वीप ४) दादर आणि नगर हवेली
- 1) Jeseri is spoken in which of the following union territories?
1) Puducherry 2) Andaman-Nicobar
3) Lakshadweep 4) Dadar and Nagar Haveli
- २) मराठी भाषा विद्यापीठाची स्थापना खालील ठिकाणी करण्यात येणार आहे ?
१) मेळघाट जि. अमरावती २) रामटेक जि. नागपूर
३) पैठण जि. औरंगाबाद ४) रिद्धपूर जि. अमरावती
- 2) Marathi Language University will be established at the following place?
1) Melghat Distt. Amravati 2) Ramtek Distt. Nagpur
3) Paithan Dist. Aurangabad 4) Riddhapur Distt. Amravati

जमाती आणि वंश

- १) 'महादेव कोळी' ही आदिवासी जमात प्रामुख्याने महाराष्ट्रातील कोणत्या जिल्ह्यांत आढळते ? योग्य गट ओळखा.
१) रायगड, रत्नागिरी, सातारा २) धुळे, नंदुरबार, जळगाव
३) अमरावती, नागपूर, चंद्रपूर ४) ठाणे, नाशिक, पुणे
- 1) The tribal tribe 'Mahadev Koli' is mainly found in which district of Maharashtra? Identify the correct group.
1) Raigad, Ratnagiri, Satar 2) Dhule, Nandurbar, Jalgaon
3) Amravati, Nagpur, Chandrapur 4) Thane, Nashik, Pune

- २) भारताच्या ईशान्येकडील राज्यांमध्ये राहणाऱ्या मंगोलॉइड जमाती, नागा-कुकी या सराव करून आपला उदरनिर्वाह करतात:
- १) स्थलांतरित लागवड
२) कायमची लागवड
३) दुग्धव्यवसाय
४) वरीलपैकी काहीही नाही
- 2) The Mongoloid tribes living in the Northeastern States of India, namely Naga-Kuki make their living by practicing :
- 1) Shifting cultivation
2) Permanent cultivation
3) Dairy
4) None of the above

उत्तरे

(३) महाराष्ट्राचा भूगोल

१०) महाराष्ट्रातील जमिनीचे प्रकार

१-१ २-३ ३-१ ४-१ ५-३ ६-३ ७-२ ८-२

११) प्रमुख पिके - शेती

१-१ २-X ३-२ ४-३ ५-१ ६-२ ७-२ ८-३ ९-१ १०-१
११-१ १२-३ १३-४ १४-३ १५-२ १६-४ १७-२ १८-१ १९-४ २०-४
२१-४ २२-१

१२) शहरे आणि नागरीकरण, वस्ती भूगोल

१-१ २-३ ३-४ ४-२ ५-२ ६-२ ७-४ ८-४ ९-४ १०-३
११-X

१३) आर्थिक भूगोल - खनिजे आणि ऊर्जा संसाधने, वाहतूक आणि पर्यटन

खनिजे आणि ऊर्जा संसाधने

१-१ २-X ३-१ ४-२ ५-३ ६-२ ७-१ ८-३ ९-४ १०-३

वाहतूक आणि पर्यटन

१-२ २-३ ३-४ ४-१ ५-३ ६-३ ७-X ८-३ ९-४ १०-४
११-३ १२-३ १३-३ १४-२ १५-३

१४) उद्योग

१-४	२-१	३-२	४-४	५-३	६-३	७-१	८-३	९-४	१०-X
११-४	१२-४	१३-३	१४-३	१५-१	१६-४	१७-४			

१५) राजकीय भूगोल - लोकसंख्या, भाषा, जमाती आणि वंश, स्थाने आणि सीमा

राजकीय भूगोल -स्थाने आणि सीमा

१-X	२-३	३-२	४-२	५-२	६-२	७-३	८-४	९-४	
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	--

लोकसंख्या

१-२	२-४	३-४	४-३	५-X	६-X	७-४	८-३	९-१	१०-३
११-४	१२-१	१३-४	१४-४	१५-४	१६-१				

भाषा

१-३	२-४								
-----	-----	--	--	--	--	--	--	--	--

जमाती आणि वंश

१-४	२-१								
-----	-----	--	--	--	--	--	--	--	--